

NACIONALINĖ SVEIKATOS TARYBA

NUTARIMAS DĖL VISUOMENĖS GYVENSENOS IR ELGESIO KEITIMO, MOTYVACIJOS SVEIKAI GYVENSENAI DIDINIMO

2013 m. balandžio 10 d. Nr. Nr.N-2
Vilnius

Nacionalinė sveikatos taryba (toliau – Taryba) nuolat analizuodama sveikatos politikos formavimo raidą ir, vertindama gyventojų sveikatingumo priežastis bei kryptis, ne kartą pažymėjo, kad Lietuvos gyventojų sveikata nėra gera. Pagrindine mirties ir sergamumo priežastimi išlieka lėtinės neinfekcinės ligos, o šių ligų gydymui išleidžiama didžioji dalis sveikatos biudžeto. Tad visuotinės sveikos gyvensenos realizavimas – vienas didžiausių iššūkių kiekvienai valstybei. Taryba posėdžio, vykusio 2013 m. balandžio 10 d metu, dalyvaujant Tarybos nariams, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, visuomenės sveikatos biurų, kitų institucijų, universitetų bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų atstovams ir specialistams, išklausiusi pranešimus, pasisakymus ir diskusijas, atkreipia dėmesį ir **p a ž y m i**, kad:

- sveikos gyvensenos skatinimas ir propagavimas, paremtas politiniais įvairių institucijų įsipareigojimais tiek vertikaliame, tiek horizontaliame lygiuose ir numatytais finansavimo mechanizmais, turi būti ilgalaikis ir nuoseklus, o valstybiniame lygmenyje priimami sprendimai dėl sveikos gyvensenos įgyvendinimo, sveikatos stiprinimo turi būti populiacinio pobūdžio,
- trūksta politinių veiksmų ir moksliskai pagrįsto veiksmų plano, efektyvaus, koordinuoto tarpsektorinio bendradarbiavimo, numatant ir paskirstant užduotis, finansinius išteklius visoms valstybės institucijoms, žinyboms, nevyriausybiniams organizacijoms, bendruomenėms,
- nepakankama piliečių atsakomybė už savo sveikatos išsaugojimą ir stiprinimą, nuo vaikystės neformuojama nuostata, kad sveikata yra vertybė,
- neišnaudojamos visos įmanomos galimybės sveikos mitybos skatinimui, visuomenės švietimui šioje srityje, nėra sukurtos ir gamintojams priimtinos savanoriškos maisto produktų ženklavimo sistemos, kuri leistų išskirti rinkoje sveikatai palankius maisto produktus, turinčius mažiau riebalų, druskos, cukraus, daugiau skaidulinių medžiagų,
- iki šiol nesukurtas fondas, į kurį psichoaktyvių medžiagų prevencijai, socialinei reklamai, ugdančiai visuomenės sveikatos raštingumą, visuomeninių iniciatyvų finansavimui, būtų pervedama fiksuota dalis lėšų, surenkamų iš tabako ir alkoholio akcizų,

- tobulintina įstatyminė bazė propaguojant ir diegiant visuomenėje sveiką gyvenimo būdą.

Siekdama efektyvesnio darbo sveikos gyvensenos, tinkamo piliečių požiūrio į sveikata ugdyimo srityje, Taryba **siūlo**:

LR Seimui, Vyriausybei:

- imtis iniciatyvos, kad skatinant ir propaguojant sveiką gyvenseną, sveikatos stiprinimą, sveiką mitybą, būtų parengti reikalingi teisės aktų projektai, numatantys efektyvių fiskalinės sveikatos politikos priemonių įgyvendinimą (didesnį tabako, alkoholio, sveikatai nepalankų maisto produktų apmokestinimą, o sveikatai palankiam maistui taikyti mokesťines lengvatas). Neapmokestinti gyventojų pajamų mokesčiu darbdavių patiriamų išlaidų, susijusių su darbuotojo naudai įsigyjamomis sporto paslaugomis bei taikyti mokesťines lengvatas ir kitoms su fizinio aktyvumo skatinimu susijusioms priemonėms;

- svarstyti diferencijuoto (progresinio) sveikatos draudimo mokesčio įvedimo galimybes;
- priimti Lietuvos Respublikos psichologų praktinės veiklos reglamentavimo įstatymą.

Valstybinei sveikatos reikalų komisijai:

- siekti efektyvaus tarpsektorinio bendradarbiavimo koordinavimo ir tarpinstituciniuose veiklos planuose numatytų sveikatinimo priemonių įgyvendinimo.

Sveikatos apsaugos ministerijai:

- skirti nuolatinę dėmesį modernios visuomenės sveikatos politikos įgyvendinimui savivaldybių lygmenyje, integruojant visų sektorių darbą ir įgyvendinant „Sveikata visose politikose“ principą;

- inicijuoti Sveikatos sistemos įstatymo pataisas, suteikiančias Savivaldybių bendruomenių sveikatos taryboms didesnius įgaliojimus sprendimų sveikatos klausimais priėmimo;

- parengti sveikatai palankių maisto produktų ženklavimo sistemą bei skatinti verslą ją įdiegti;

- ieškoti, bendradarbiaujant su universitetais, tinkamiausių, efektyviausių programų, modelių darbui su didelės rizikos grupėmis;

- didinti psichologinių paslaugų prieinamumą pirminėje sveikatos priežiūros grandyje, siekti, kad būtų taikomos ankstyvos psichologinių ir elgesio sunkumų, psichoaktyvių medžiagų vartojimo nustatymo metodikos bei minimali intervencija;

- inicijuoti socialinės reklamos, skatinančios sveikos gyvensenos pavyzdžių diegimą visuomenėje, sukūrimą. Skatinti ir organizuoti pasidalijimą gerąja patirtimi ir skleisti ją visuomenėje.

Švietimo ir mokslo ministerijai:

- skirti ypatingą dėmesį inovatyvios „Sveikatos ugdymo bendrosios programos“ praktiniam įgyvendinimui;
- organizuoti ir skatinti pasidalijimą gerąja patirtimi, skleisti ją visuomenėje.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

- ieškoti galimybių ir inovatyvių būdų motyvuoti darbdavius diegti sveikatą stiprinančias priemones, programas, vykdyti jų stebėseną. Bendradarbiaujant su Sveikatos apsaugos ministerija, didinti darbdavių kompetenciją sveikatos stiprinimo, sveikos gyvensenos klausimais;
- organizuoti ir skatinti pasidalijimą gerąja patirtimi, skleisti ją visuomenėje.

Lietuvos savivaldybių, Visuomenės sveikatos biurų asociacijoms:

- imtis iniciatyvos Lietuvos savivaldybių asociacijai kartu su Nacionaline sveikatos taryba, Sveikatos apsaugos ministerija, akademinė bendruomene, organizuoti modernios visuomenės sveikatos sampratos ugdymo renginius savivaldybių politikams;
- palaikyti glaudesnius tarpusavio ryšius, vykdant aktyvią informacijos sklaidą, didinant visuomenės informuotumą apie sėkmingas sveikatos stiprinimo priemones, programas, pasitelkiant žiniasklaidą, kitus informacijos sklaidos būdus;
- remti ir skatinti nevyriausybinių organizacijų, socialinės veiklos grupių, bendruomenių iniciatyvas, veiklą, skirtą gyventojų sveikatai stiprinti, pasitelkiant vietos bendruomenių autoritetus – seniūnus, seniūnaičius ir kt.;
- skatinti, populiarinti savanorišką sveikatą stiprinančią veiklą ir gerinti ją organizuojančių vadybinius gebėjimus.